

Audit Failure Model with a Meta-Analysis Approach

Omidali Khaleli¹, Bahareh Banitalebi², Hamidreza Jafari³

¹ Department of Accounting, ShK.C., Islamic Azad University, Shahrekord, Iran. o.khaledisardashti@iau.ir

² Department of Accounting, ShK.C., Islamic Azad University, Shahrekord, Iran (**Corresponding author**).
4621622838@iau.ir

³ Department of Accounting, ShK.C., Islamic Azad University, Shahrekord, Iran. 4621581491@iau.ir

Abstract

Introduction: Audit failure occurs when auditors provide an incorrect report due to error or fraud, even though the company's financial statements are accurate. This indicates a failure to adhere to fundamental accounting principles by auditors. This phenomenon became a common topic in accounting in the late 20th and early 21st centuries. Research on audit reports and their quality has a long history, and audit quality has always been central to the audit services market. However, in recent decades, major audit scandals have reduced public trust in auditors' reports, leading to the term "audit failure" being used to describe this situation. Generally, audit failure occurs when an auditor deviates from applicable professional standards in such a way that the opinion expressed in the audit report is incorrect. When material misstatements exist in a client's financial statements, they can pose serious problems, potentially leading users of financial statements to make incorrect decisions. Audit failure highlights the importance of financial reporting and ensures accurate and reliable financial information for stakeholders. Typically, audit failure has been linked to financial statement fraud. According to the American Institute of Certified Public Accountants, fraud encompasses all human-made misrepresentations where an individual gains an advantage over another through false recommendations or concealment of the truth.

Method: This study employed a mixed-method approach combined with meta-analysis, allowing the researchers to utilize existing scientific data while also incorporating the perspectives of auditing experts. In the qualitative phase, a comprehensive review and analysis of valid Persian and English articles related to the study topic were conducted. The goal of this phase was to identify the key components and factors affecting audit quality and audit risk. The extracted components were subsequently validated through expert interviews, and their feedback was used to refine and finalize the research model. The study population consisted of experts and professionals in the field of auditing. Using a purposive sampling approach, 15 experienced auditors were selected to participate in the interviews. Following the initial analysis, and according to pre-established criteria, 17 domestic articles published between 2012 and 2022 and 18 international articles published between 2000 and 2024 were selected as the research sample. These articles were analyzed to extract components and indicators influencing audit quality and audit risk. To assess the importance and effect size of each component, Cohen's d was employed, enabling a systematic evaluation and ranking of the impact of each factor on audit quality and risk. This mixed-method approach allowed the researchers to integrate

<http://sebaajournal.qom-iau.ac.ir/>

Cite this article: Khaleli, O., Banitalebi, B. & Jafari, H.R. (2025). Audit Failure Model with a Meta-Analysis Approach. *Studies of ethics and behavior in accounting and auditing*, 5(3), p. 53-72.
<https://doi.org/10.71907/sebaa.2025.4301212594>

Received: 2025/04/16 ; **Revised:** 2025/06/01 ; **Accepted:** 2025/06/22 ; **Published online:** 2025/10/02

Publisher: Qom Islamic Azad University **Article type:** Research Article

©2025/authors retain the copyright and full publishing rights

literature findings with expert opinions to develop a comprehensive, scientific, and reliable model for analyzing the factors affecting audit quality and audit risk. Furthermore, this methodology provides a framework to examine the relationships between audit quality components and audit risk, allowing a systematic and scientific comparison and ranking of the various factors involved.

Findings: Literature review and expert interviews revealed that audit failure stems from audit risk, which itself is caused by low audit quality. Therefore, the researchers designed a study model to identify the most important factors affecting audit quality and audit risk. The model consists of two main components—technical quality and auditor service quality and includes 18 subcomponents. Meta-analysis results for identifying and ranking factors showed that auditor expertise has the greatest effect on audit quality. Auditor independence, auditor size, and audit fees had a moderate effect on audit quality. Auditor reputation, experience, ethics, stress, and tenure had a small effect on audit quality. Additionally, in examining factors influencing audit risk, six prior studies indicated that both audit report quality and auditor size have a small and negative effect on audit risk.

Conclusion: Based on the findings, the proposed audit risk model includes two main components—technical quality and auditor service quality—and 18 subcomponents, such as auditor expertise, independence, size, audit fees, reputation, experience, ethics, stress, and tenure. It was confirmed that audit failure stems from audit risk, which itself results from low audit quality. Furthermore, ranking the research factors showed that auditor expertise has the highest effect on audit quality, while independence, size, and audit fees have moderate effects, and reputation, experience, ethics, stress, and tenure have small effects. Additionally, the impact of audit report quality and auditor size on audit risk is both small and negative. The study model indicates that low audit quality leads to audit risk, which is the main factor driving audit failure.

Keywords: Audit failure, audit quality, audit risk, meta-analysis.

الگوی شکست حسابرسي با رویکرد فراتحليل

امیدعلی خالدي^۱، بهاره بنی طالبی دهکردی^۲، حمیدرضا جعفری^۳

^۱ گروه حسابداری، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران. o.khaledisardashti@iau.ir

^۲ گروه حسابداری، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران (نویسنده مسئول). 4621622838@iau.ir

^۳ گروه حسابداری، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران. 4621581491@iau.ir

چکیده

هدف: شکست حسابرسي زمانی رخ می‌دهد که یک حسابرسي مستقل نظر نادرستی درباره صورت‌های مالی یک شرکت بیان می‌کند. به طور کلی تر شکست حسابرسي زمانی اتفاق می‌افتد که حسابرسي از استانداردهای حرفه‌ای قابل اجرا عدول کند، به نحوی که نظر مندرج در گزارش حسابرسي او نادرست باشد. این پژوهش با هدف طراحی الگویی برای تبیین شکست حسابرسي انجام شده است. **روش:** پژوهش حاضر از نوع آمیخته (کمی و کیفی) بوده و با هدف بهره‌گیری همزمان از داده‌های کمی و شواهد کیفی طراحی شده است. در بخش کمی، روش فراتحليل به کار گرفته شد تا نتایج ۷۱ مقاله داخلی (۱۳۹۰ تا ۱۴۰۳) و ۸۱ مقاله خارجی (۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴) به‌صورت سیستماتیک تجميع و تحليل شوند و اندازه اثر متغیرها با استفاده از معیار کوهن سنجیده گردد. در بخش کیفی، علاوه بر مرور نظام‌مند مقالات فارسی و لاتین، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۵۱ خبره حسابرسي انجام شد تا مولفه‌ها و عوامل اثرگذار بر موضوع پژوهش شناسایی شوند. ترکیب این دو رویکرد، امکان ارائه تحليل جامع و معتبر از ابعاد مختلف موضوع را فراهم می‌آورد و به تقویت اعتبار علمی نتایج کمک می‌کند.

یافته‌ها: شکست حسابرسي عمدتاً ناشی از خطر حسابرسي است که آن نیز متأثر از کیفیت پایین حسابرسي می‌باشد. در مدل طراحی‌شده، دو مؤلفه اصلی «کیفیت فنی» و «کیفیت خدمات حسابرسي» شناسایی شدند که در مجموع شامل ۸۱ زیرمؤلفه هستند. نتایج نشان داد که تخصص حسابرسي، بیشترین تأثیر را بر کیفیت حسابرسي دارد. متغیرهای استقلال، اندازه، و حق الزحمه حسابرسي تأثیر متوسط، و متغیرهای شهرت، تجربه، اخلاق، استرس و دوره تصدی تأثیر کمی بر کیفیت حسابرسي داشتند. همچنین کیفیت گزارش و اندازه حسابرسي، اثر کمی بر خطر حسابرسي نشان دادند.

نتیجه‌گیری: کاهش کیفیت حسابرسي مهم‌ترین عامل بروز شکست حسابرسي است. در میان مؤلفه‌های اثرگذار، تخصص حسابرسي بیشترین نقش را در ارتقای کیفیت حسابرسي دارد، در حالی که استقلال، اندازه و حق الزحمه حسابرسي اثر متوسط و متغیرهای شهرت، تجربه، اخلاق، استرس و دوره تصدی اثر اندکی دارند. همچنین، کیفیت گزارش حسابرسي و اندازه مؤسسه حسابرسي رابطه منفی با خطر حسابرسي دارند؛ یعنی هرچه کیفیت گزارش و مقیاس مؤسسه بالاتر باشد، احتمال شکست حسابرسي کمتر است. به طور کلی، شکست حسابرسي تنها پیامد ضعف فنی نیست، بلکه از عوامل رفتاری و اخلاقی حسابرسيان نیز تأثیر می‌پذیرد. بنابراین، تقویت تخصص، استقلال و رفتار حرفه‌ای حسابرسيان و نیز ایجاد نظام‌های کنترل کیفیت مؤثر در مؤسسات حسابرسي می‌تواند به کاهش خطر حسابرسي و پیشگیری از شکست‌های احتمالی منجر شود.

کلیدواژه‌ها: شکست حسابرسي، کیفیت حسابرسي، خطر حسابرسي و روش فراتحليل.

استناد به این مقاله: خالدي، امیدعلی؛ بنی طالبی دهکردی، بهاره؛ جعفری، حمیدرضا (۱۴۰۴). الگوی شکست حسابرسي با رویکرد فراتحليل.

مطالعات اخلاق و رفتار در حسابداری و حسابرسي، ۵(۳)، ص ۵۳-۷۲. 4621622838@iau.ir

https://doi.org/10.71907/sebaa.2025.4301212594

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۱/۲۷؛ تاریخ اصلاح: ۱۴۰۴/۰۳/۱۱؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۴/۰۱؛ تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۴/۰۷/۱۰

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم

نوع مقاله: پژوهشی

نویسندگان دارنده حق مؤلف مقاله خود بدون محدودیت هستند. © ۱۴۰۴

۱. مقدمه

شکست حسابرسی زمانی رخ می‌دهد که حسابرسان به دلیل خطا یا فریب، گزارشی نادرست ارائه می‌کنند، در حالی که صورت‌های مالی شرکت‌ها صحیح بوده است. این امر به معنای عدم رعایت اصول ابتدایی حسابداری از سوی حسابرسان است (فرانسیس^۱، ۲۰۱۱). این پدیده در اواخر قرن بیستم و آغاز قرن بیست و یک، به یکی از موضوعات رایج حوزه حسابداری تبدیل شد. تحقیقات درباره گزارش حسابرسی و کیفیت آن سابقه‌ای طولانی دارد و کیفیت حسابرسی همواره بخش مرکزی بازار خدمات حسابرسی بوده است. با این حال، در دهه‌های اخیر وقوع رسوایی‌های بزرگ حسابرسی باعث کاهش اعتماد عمومی به گزارش‌های حسابرسان شده و اصطلاح «شکست حسابرسی» برای اشاره به این وضعیت به کار گرفته شده است (رمضان و فکریه^۲، ۲۰۲۵؛ رحمان^۳، ۲۰۲۴). یکی از شناخته شده‌ترین نمونه‌های شکست حسابرسی، ماجرای شرکت انرون^۴ در اوایل دهه ۲۰۰۰ میلادی است. رسوایی انرون که در اکتبر ۲۰۰۱ افشاء شد و در نهایت به ورشکستگی این شرکت انجامید، از بزرگ‌ترین رسوایی‌های حسابداری تاریخ آمریکا به شمار می‌رود که پیامدهای غیرقابل جبرانی را به دنبال داشت. شکست حسابرسی می‌تواند پیامدهای جدی برای یک شرکت داشته باشد: از بین رفتن اعتماد عمومی، تضعیف توان جذب سرمایه و سرمایه‌گذار، آسیب به روابط با تأمین‌کنندگان و مشتریان، و مواجهه با جریمه‌ها و مسئولیت‌های قانونی پرهزینه که به اعتبار شرکت لطمه می‌زند (رحمان و همکاران، ۲۰۲۴). با توجه به ضعف موجود در ادبیات علمی داخلی پیرامون شکست حسابرسی، پژوهش حاضر با هدف شناسایی روند شکل‌گیری این پدیده و تعیین عوامل مؤثر بر آن طراحی شده است. نوآوری اصلی تحقیق در تلفیق روش فراتحلیل^۵ با مصاحبه‌های تخصصی با خبرگان داخلی نهفته است، که امکان ارائه تصویری جامع و معتبر از عوامل بروز شکست حسابرسی را فراهم می‌کند. در این راستا، پیشینه داخلی و بین‌المللی مرتبط با مبانی نظری شکست حسابرسی مورد بررسی قرار گرفته و داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها و مطالعات فراتحلیل تحلیل شده‌اند.

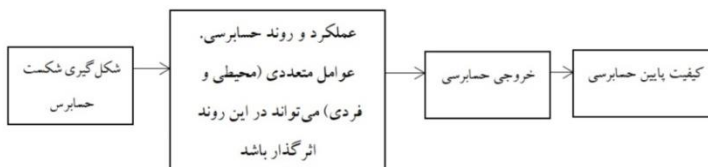
۲. مبانی نظری

۲-۱. تبیین مفهوم شکست حسابرسی و ابعاد آن

شکست حسابرسی زمانی رخ می‌دهد که حسابرس مستقل، در اثر عدول از استانداردهای

1. Francis
2. Ramadhan & Fachriyah
3. Rahman
4. Enron
5. Meta-analysis

حرفه‌ای، گزارشی نادرست نسبت به صورت‌های مالی شرکت ارائه دهد. این پدیده معمولاً با تحریف‌های بااهمیت مالی و تقلب‌های حسابداری مرتبط است و می‌تواند موجب تصمیم‌گیری نادرست ذی‌نفعان شود (آرونا^۱، ۲۰۰۶). شکست حسابرسی، نقش حیاتی گزارشگری مالی دقیق و قابل اعتماد را برجسته می‌سازد. این پدیده پیامدهای جدی ازجمله تأثیر بر قیمت سهام، آسیب به اعتبار شرکت، کاهش اعتماد سرمایه‌گذاران و دشواری در جذب نیروی انسانی و شرکای تجاری را به‌دنبال دارد. اگرچه در برخی کشورها مانند آمریکا، دادخواهی علیه حسابرسان شایع است، اما در کشورهایی نظیر نیوزیلند، این فرایند کمتر علنی است و لذا نمی‌توان دادخواهی را شاخصی جهانی برای ارزیابی شکست حسابرسی دانست. در ادبیات پژوهش (داخلی و بین‌المللی)، کیفیت حسابرسی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین معیارهای سنجش شکست حسابرسی معرفی شده است، چرا که عملکرد و خروجی حسابرس را منعکس می‌سازد (رحمان و همکاران، ۲۰۲۰؛ حجازی و همکاران، ۱۳۹۹). براساس تحلیل رحمان و همکاران (۲۰۲۰) چون کیفیت حسابرسی خروجی و عملکرد حسابرس را نشان می‌دهد، میتواند معیاری برای سنجش شکست حسابرسی باشد که در شکل (۱) این فرایند نشان داده شده است.

شکل ۱- روند شکست حسابرسی (رحمان و همکاران، ۲۰۲۰)

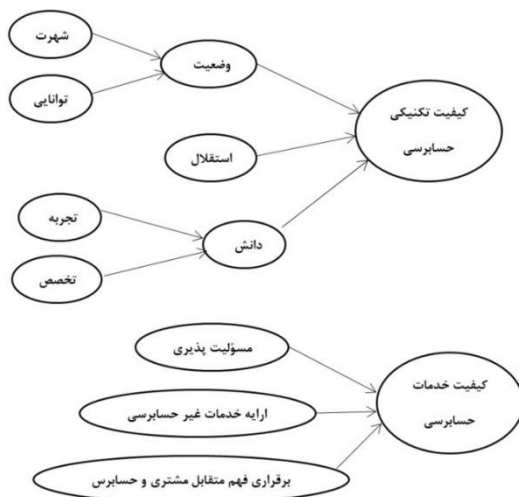
۲-۲. عوامل ایجاد شکست حسابرسی

شکست حسابرسی زمانی رخ می‌دهد که حسابرسان به اشتباه گزارشی خلاف واقعیت ارائه دهند، در حالی که صورت‌های مالی درست باشند. این پدیده با مفهوم «خطر حسابرسی» مرتبط است که به احتمال عدم کشف اشتباهات مهم در صورت‌های مالی توسط حسابرس اشاره دارد. با وجود اجرای استانداردهای حسابرسی، محدودیت‌های روش نمونه‌گیری و پیچیدگی تقلب‌ها ممکن است حسابرس نتواند تحریفات مهم را کشف کند (دیفوند و همکاران^۲، ۲۰۱۶). کاهش کیفیت حسابرسی باعث افزایش این ریسک و در نهایت شکست حسابرسی می‌شود. کیفیت حسابرسی به ویژگی‌ها و انطباق با استانداردها و توانایی حسابرس در شناسایی و گزارش تحریفات مهم مرتبط

است. از دید استفاده‌کنندگان، حسابرسی با کیفیت، تضمین‌کننده عدم وجود اشتباه و تقلب در صورت‌های مالی است. همچنین، کشف نقص‌های سیستم حسابداری نشان‌دهنده دانش و توانایی حسابرس است، هرچند گزارش آن بستگی به انگیزه‌های حسابرس دارد (رمضان و فکریه، ۲۰۲۵).

۳-۲. مدل کیفیت حسابرسی و عوامل مؤثر بر آن

اولین مدل برای کیفیت حسابرسی در قالب پنج عامل کلیدی شامل فرهنگ محیطی و سازمانی، موسسه حسابرسی، مهارت، تجارب و ویژگی‌های مخصوص شرکا و کارکنان موسسه حسابرسی، اثربخشی عملیات حسابرسی، قابلیت اتکاء و مفید بودن گزارش حسابرس و عوامل خارج از کنترل حسابرسان توسط انجمن گزارشگری مالی بریتانیا (۲۰۰۸) ارائه شد که براساس آن، مکانیزم‌های راهبری شرکت مانند کمیته‌های حسابرسی و الزامات قانونگذاری به بهبود کیفیت حسابرسی کمک میکند. همچنین داف^۱ (۲۰۰۴) با بررسی و تحلیل عوامل مؤثر بر کیفیت حسابرسی با رویکرد شکست حسابرسی، در قالب مدل ارائه شده در شکل (۲)، کیفیت حسابرسی را از دو بُعد فنی و خدماتی تبیین نموده است. براساس این مدل، کیفیت فنی یا تکنیکی حسابرس، تابع وضعیت حسابرس (که خود تابعی از شهرت و توانایی حسابرس است)، دانش (که خود تابعی از تجربه و تخصص حسابرس است)، استقلال و اثربخشی عملیات حسابرسی (که خود تابعی از شرایط محیطی حسابرس مانند مسئولیت‌پذیری، ارائه خدمات غیر حسابرسی و برقراری فهم متقابل مشتری و حسابرس است) است.

شکل ۲- مدل عوامل مؤثر بر کیفیت حسابرسی (داف، ۲۰۰۴)

کیفیت حسابرسی تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد که می‌توانند خطر حسابرسی و در نهایت شکست حسابرسی را افزایش دهند (رحمان و همکاران، ۲۰۲۰). مهمترین عوامل مؤثر بر کیفیت حسابرسی را که بیشتر مورد توجه پژوهشگران بوده، می‌توان به این صورت در نظر گرفت (اشلمن و گائو^۱، ۴۱۰۲؛ آکولی، ۴۱۰۲؛ فرانسیس، ۱۱۰۲؛ سیرانی و همکاران، ۷۸۳۱؛ حمصیان و حاجی‌ها، ۲۰۴۱): حق‌الزحمه حسابرسی، شهرت مؤسسه حسابرسی، استقلال حسابرِس، تجربه و صلاحیت حرفه‌ای حسابرِس، اندازه مؤسسه حسابرسی، دوره تصدی حسابرِس، کیفیت رفتار، اخلاق و نگرش حسابرِس.

۴-۲. خطر (ریسک) حسابرسی

یکی از فرایندهای مهم در حسابرسی، تعیین خطر حسابرسی^۲ است. خطر حسابرسی یعنی آن خطری که تحریف با اهمیتی در صورت‌های مالی وجود داشته باشد و حسابرِس ندانسته نظر خود را از بابت آن تعدیل نکند. در واقع خطر حسابرسی خطری است که صورت‌های مالی از لحاظ مالی و دارایی اشتباه هستند، حتی اگر حسابرِس اعلام کند که گزارش‌های مالی عاری از هرگونه تحریف سرنوشت‌سازی هستند (دیفوند و همکاران، ۶۱۰۲).

۱-۴-۲. رابطه بین کیفیت حسابرسی و خطر

در واکنش به شکست‌های گسترده تجاری جهانی، «حسابرسی مبتنی بر خطر» به رویکرد اصلی برای مقابله با فساد تبدیل شده است. نماد این تغییر، فروپاشی شرکت آرتور آندرسون و تصویب قانون ساربنز-آکسلی^۳ (۲۰۰۲) بود، که تأثیر عمیقی بر ماهیت و شیوه‌های حسابرسی در آمریکا گذاشت. پیش از آن، حسابرسی برون‌سازمانی عمدتاً بر تأیید ارقام صورت‌های مالی براساس اسناد و تست‌های داخلی تمرکز داشت، اما محدودیت‌های این رویکرد به‌ویژه پس از رسوایی‌هایی نظیر انرون و پارمالات^۴ نمایان شد. در دهه نخست قرن ۱۲، تقلب‌ها و دستکاری‌های گسترده در صورت‌های مالی شرکت‌های سهامی عام، لزوم بازنگری در شیوه‌های سنتی حسابرسی را برجسته ساخت. در این میان، درک حسابرسان از خطر، نقشی تعیین‌کننده در تدوین استراتژی‌های حسابرسی ایفا می‌کند و بر نحوه تخصیص منابع در فرایند حسابرسی، به‌ویژه در بخش‌های عمومی و خصوصی، اثرگذار است. هدف نهایی این استراتژی‌ها ارتقای کیفیت گزارش‌های حسابرسی و حمایت از تصمیم‌گیری آگاهانه

1. Eshleman & Guo

2. Audit Risk

3. Sarbanes-Oxley

4. Parmalat

ذی‌نفعان است. کیفیت حسابرسي به عواملی مانند سابقه، تخصص، و مقیاس مؤسسه حسابرسي وابسته است؛ مؤسسات با کیفیت در برآورد خطر دچار خطای کمتری می‌شوند و به کاهش ریسک حسابرسي کمک می‌کنند. بنابراین، گزارش‌های با کیفیت می‌توانند به‌طور مؤثری مانع از صدور نظرات نادرست در حسابرسي شوند (دیفوند و همکاران، ۲۰۱۲).

۳. پیشینه تحقیق

رمضان و فکریه (۲۰۲۵) در مطالعه‌ای، تأثیر مدت زمان تصدی حسابرسي، گردش حسابرس و هزینه‌های حسابرسي بر کیفیت حسابرسي را بررسی کرده است. جامعه آماری شامل شرکت‌های شاخص LQ45 در بورس اندونزی طی سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۲ است. در نمونه‌گیری هدفمند این پژوهش ۲۵ شرکت انتخاب شده و تحلیل داده‌ها با رگرسیون چندگانه در نرم‌افزار SPSS انجام شد. نتایج نشان می‌دهد که این سه متغیر هم به صورت همزمان و هم به صورت جداگانه، تأثیر معناداری بر کیفیت حسابرسي دارند.

رحمان (۲۰۲۴) در پژوهشی با داده‌های ۱۳ شرکت در بنگلادش طی دوره ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۲، با روش داده‌های تابلویی و آزمون همگرایی، نشان داد که تخصص حسابرس چه در حوزه‌های حسابداری و چه غیرحسابداری، اثر مثبت و معناداری بر کیفیت گزارش حسابرسي دارد. رحمان و همکاران (۲۰۲۰) با معرفی شاخص‌هایی مانند کیفیت گزارش مالی و تحریف^۱، به تحلیل مفهومی شکست حسابرسي پرداختند. همچنین عوامل زمینه‌ای چون چرخه‌های اقتصادی و نگرش سازمان نسبت به اجرای قوانین نیز به عنوان محرک‌های شکست حسابرسي شناسایی شده و پیامدهای آن در سه حوزه قوانین و سیاست‌گذاری، مشتریان و بازار، و مؤسسات حسابرسي بررسی شدند.

مدیر کیاسرایی و همکاران (۱۴۰۲) با بررسی ۹۹ شرکت بورس تهران (دوره ۱۳۷۸-۱۳۹۹) و با روش توصیفی-تحلیلی، ۱۲ عامل را ارزیابی کردند و دریافتند که اندازه هیئت مدیره بیشترین و اهرم مالی کمترین تأثیر را بر کیفیت حسابرسي داخلی دارند.

حقیقین و همکاران (۱۴۰۱) با استفاده از ۳۹۰ پرسش‌نامه و روش همبستگی نشان دادند که استرس، به‌ویژه در میان حسابرسان زن، تأثیر منفی معناداری بر کیفیت حسابرسي دارد.

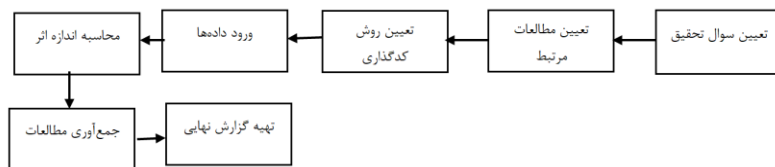
محمدی (۱۴۰۰) با بررسی معاملات با اشخاص وابسته و میزان تنوع در شرکت‌هایی که به دلیل تقلب تحریم شده‌اند، نشان داد که پیچیدگی اطلاعات به‌ویژه در معاملات مبتنی بر درآمد، احتمال

شکست حسابرسی را افزایش می‌دهد.

مطالعه حجازی و همکاران (۱۳۹۹) در بازه ۱۳۷۹-۱۳۹۰ با دو نمونه ۹۷ و ۱۰۵ شرکتی نشان داد که پیچیدگی اطلاعات ناشی از تنوع محصول با شکست حسابرسی رابطه معنادار دارد، اما این رابطه در مورد معاملات با اشخاص وابسته تأیید نشد.

۴. روش پژوهش

هدف پژوهش حاضر طراحی الگوی شکست حسابرسی است. برای تحقق این هدف، ابتدا با مصاحبه تخصصی با ۱۵ خبره حسابرسی و مرور ادبیات نظری و تحقیقات پیشین، الگوی تحقیق تدوین شد. سپس برای بررسی و تحلیل آماری، از روش فراتحلیل (با نرم‌افزار CMA2) استفاده شد، تا اندازه اثر عوامل مؤثر بر کیفیت حسابرسی و خطر حسابرسی با نگرش شکست حسابرسی محاسبه گردد. فراتحلیل یک روش آماری پیشرفته است که به ترکیب و تحلیل کمی یافته‌های مستقل و مرتبط پژوهش‌های پیشین می‌پردازد و برآوردی کلی و قابل اعتماد از اثرات واقعی یک پدیده ارائه می‌دهد (اورتگا^۱، ۲۰۱۱). برخلاف مرورهای سنتی که ممکن است با سوگیری شخصی و فقدان ساختار روش‌شناختی همراه باشند، فراتحلیل با بهره‌گیری از داده‌های آماری، میانگین اثرات گزارش شده را با دقت بالا محاسبه کرده و امکان مقایسه اثرات در جمعیت‌ها، دوره‌های زمانی و کشورها را فراهم می‌کند (قربانی‌زاده و نانگیر، ۱۳۹۳؛ رایلی و همکاران^۲، ۲۰۰۸). این روش، ضمن رفع محدودیت‌های مرورهای سنتی، اعتبار علمی تحلیل را افزایش داده و پایه‌ای محکم برای استنتاج‌های تحقیق فراهم می‌آورد. مراحل اساسی فراتحلیل در شکل (۳) خلاصه شده است:

شکل ۳- مراحل اساسی فراتحلیل (رایلی و همکاران، ۲۰۰۸)

۵. یافته‌های پژوهش

در ابتدا مصاحبه تخصصی با خبرگان حسابرسی کشور^۳ (۱۵ خبره) صورت گرفت و سپس مطالعه و بررسی ۶۰ مقاله داخلی (۳۰ مقاله داخلی) و خارجی (۳۰ مقاله خارجی) انجام شد. این

1. Ortega

2. Riley

۳. ملاک انتخاب حسابرسان خبره، تمایل انجام به مصاحبه بوده است.

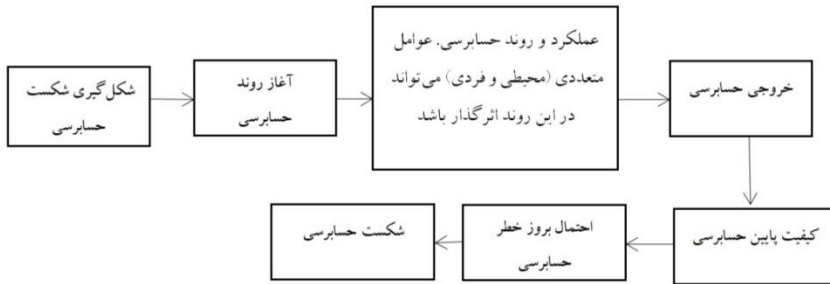
تعداد براساس معیار توازن بین منابع داخلی و بین المللی، پوشش بازه زمانی قابل توجه و غنی بودن محتوا انتخاب شد، به طوری که نمونه‌ها نماینده کافی از مطالعات مرتبط با شکست حسابرسی باشند و از جهت آماری امکان انجام فراتحلیل فراهم شود. در نهایت عوامل مؤثر بر کیفیت حسابرسی که در نهایت منجر به خطر حسابرسی می‌شود، با نگرش شکست حسابرسی به صورت مدل نظری تحقیق در شکل (۵ و ۴) تدوین شده است. در واقع در بخش مصاحبه تخصصی، ضمن تعریف و تبیین شکست حسابرسی برای خبره حسابرسی، عواملی که در نهایت منجر به کیفیت پایین حسابرسی شده، مشخص گردیده و نشان داده شد که کیفیت پایین حسابرسی منجر به بروز ریسک یا خطر حسابرسی خواهد شد و در نهایت بروز خطر حسابرسی، شکست حسابرسی را به دنبال دارد. همچنین زمان مصاحبه با هر خبره، به طور متوسط ۷۰ دقیقه بوده و ۹ مصاحبه به صورت حضوری و ۶ مصاحبه به صورت مجازی (ارتباط تصویری) انجام شده است. در هر مصاحبه تخصصی از کارشناس، در مورد عوامل تعیین کننده کیفیت حسابرسی، خطر حسابرسی نظرخواهی شده و در نهایت با توجه به تعریف شکست حسابرسی، از عوامل مؤثر بر شکست حسابرسی نظرسنجی شده است. جدول (۱) فراوانی جمعیت شناختی مصاحبه‌شوندگان را نشان می‌دهد.

جدول ۱- فراوانی جمعیت شناختی خبرگان حسابرسی تحقیق

فراوانی جنسیت	۱۳ نفر مرد، ۲ نفر زن
فراوانی میزان تحصیلات	۴ نفر کارشناسی، ۸ نفر کارشناسی ارشد، ۳ نفر دکتری
فراوانی ترکیب سنی	۳۰-۴۰ سال ۳ نفر، ۴۰-۵۰ سال ۹ نفر، ۵۰-۶۰ سال ۳ نفر

در تعریف شکست حسابرسی آمده است: شکست حسابرسی زمانی شکل می‌گیرد که حسابرسان به اشتباه گزارشی خلاف واقعیت مبتنی بر فریب یا خطا ارائه می‌دهند، در حالی که صورت‌های مالی شرکت‌ها صحیح بوده‌اند. اگر از بعد فریب، شکست حسابرسی شکل بگیرد و گزارش خلاف واقعیت ثبت گردد، خطر نوع دوم حسابرسی رخ داده است (ریسک نوع β). اگر بعد از اشتباه و خطا، شکست حسابرسی شکل بگیرد و گزارش حسابرسی خلاف واقعیت ثبت گردد، خطر نوع اول رخ داده است (ریسک نوع α). بنابراین، با انطباق این عوامل با تحقیقات پیشین، مدل‌های زیر تدوین شده است.

شکل (۴) روند شکل‌گیری شکست حسابرسی را نشان می‌دهد. شکل (۵) مدل گسترده شکل (۴) را به تصویر کشیده است. شایان توجه است که شکل (۵) رفرم مدل داف (مدل گسترده‌تر) (۲۰۰۴) است.

شکل ۴- روند شکل‌گیری خطر حسابرسی و شکست حسابرسی

شکل ۵- مدل تحقیق برای ارتباط بین کیفیت، خطر و شکست حسابرسی

۱-۵. یافته‌های تحقیق در بخش فراتحلیل

فراتحلیل، نوعی مرور ادبیات مبتنی بر روش‌های کمی است که به تلخیص یافته‌های پژوهش‌های کمی مرتبط با یک موضوع واحد می‌پردازد. این روش شامل انتخاب موضوع، فرمول‌بندی مسئله، گردآوری مطالعات مرتبط، کدگذاری ویژگی‌های آن‌ها، استخراج آمارها و ترکیب اندازه اثرها جهت ارائه برآورد نهایی است. در تحقیق حاضر، ابتدا با مرور نظام‌مند، جنبه‌هایی مانند همکاری محققان، روش تحقیق، متغیرها و چارچوب نظری مقالات بررسی شده‌اند. سپس اندازه اثر متغیرهای شناسایی شده محاسبه و تحلیل شده است. جامعه آماری پژوهش شامل مقالات داخلی (از سال ۱۳۹۰ به بعد) و خارجی (از سال ۲۰۰۰ به بعد) منتشرشده در مجلات معتبر است. در مجموع ۶۰ مقاله (۳۰ داخلی و ۳۰ خارجی) انتخاب شد که از این تعداد، ۵۰ مقاله به عوامل مؤثر بر کیفیت حسابرسی و ۱۰ مقاله به اثر کیفیت حسابرسی بر خطر حسابرسی پرداخته‌اند. از میان ۵۰ مقاله، ۳۵ مورد (۱۷ داخلی و ۱۸ خارجی) برای فراتحلیل انتخاب شدند که متغیرهای تکرار شده در آن‌ها شامل

دوره تصدی، شهرت، اخلاق، استرس، استقلال، اندازه، تجربه و تخصص حسابرس در صنعت و همچنین حق الزحمه حسابرس بوده است. از میان مقالات مرتبط با خطر حسابرسی، در نهایت ۶ مقاله (۴ داخلی و ۲ خارجی) برای محاسبه اندازه اثر نهایی انتخاب و تحلیل شدند.

۵-۲. نتایج مرور نظام‌مند تحقیق در بخش کیفیت حسابرسی

الف- نتایج فراوانی‌ها

در این قسمت نتایج بخش مرور نظام‌مند تحقیق گزارش می‌شود. از میان ۵۳ مقاله بررسی شده، ۷۱ مقاله داخلی (۸۴ درصد) و ۸۱ مقاله خارجی (۲۵) نهایی شد. جدول (۲) توزیع فراوانی و درصدی مقالات را برحسب تعداد همکاری محققان نشان می‌دهد. طبق این جدول، ۵۱ مقاله همکاری سه نفره، ۲۱ مقاله همکاری دو نفره، ۴ مقاله همکاری تک نفره و ۴ مقاله همکاری چهار نفره را داشته‌اند.

جدول ۲- توزیع فراوانی و درصدی مقالات برحسب تعداد همکاری محققان

محققان	فراوانی	درصد
۱ نفره	۴	۱۱
۲ نفره	۱۲	۳۶
۳ نفره	۱۵	۴۲
۴ نفره	۴	۱۱
جمع کل	۳۵	۱۰۰

جدول (۳) توزیع فراوانی و درصدی مقالات را برحسب روش تحقیق یا نوع داده‌های مقالات نشان می‌دهد. ۲۲ مورد براساس داده‌های تلفیقی یا ترکیبی و ۳۱ مورد براساس داده‌های مقطعی یا سری زمانی انجام شده‌اند.

جدول ۳- توزیع فراوانی و درصدی روش تحقیق

روش	فراوانی	درصد
سری زمانی یا مقطعی	۱۳	۳۷/۱
تلفیقی	۲۲	۶۲/۹
جمع کل	۳۵	۱۰۰

جدول (۴) توزیع فراوانی و درصدی متغیرهای مستقل یا توضیحی را نشان می‌دهد. بیشترین فراوانی مربوطه به متغیر حق الزحمه است. بدین معنی که متغیر حق الزحمه حسابرس در بین مقالات بررسی شده، پرتکرارترین متغیر اثرگذار بر کیفیت حسابرسی است. کمترین فراوانی مربوط به متغیر شهرت حسابرس است.

جدول ۴- توزیع فراوانی و درصدی مقالات برحسب متغیر مستقل در تحقیق

متغیر	فراوانی	درصد
شهرت	۳	۸
تخصص	۴	۱۱
تجربه	۵	۱۷
استقلال	۵	۱۴
اخلاق	۵	۱۴
استرس	۶	۱۴
تصدی	۷	۲۰
اندازه	۷	۲۰
حق الزحمه	۸	۲۲
جمع کل	۳۵	۱۰۰

ب- نتایج محاسبات اندازه اثر متغیرها

در این تحقیق از معیار کوهن^۱ (۷۷۹۱) برای تفسیر اندازه اثر استفاده شده است. این معیار دامنه کمتر از ۰/۳ را اندازه اثر کم، بین ۰/۳ تا ۰/۵ را اندازه اثر متوسط و بیشتر از ۰/۵ را اندازه اثر زیاد تفسیر می‌کند. جدول (۵) نتیجه اندازه اثر ترکیبی عوامل مؤثر بر کیفیت حسابرسی را نشان می‌دهد. ستون اول متغیر مورد نظر، ستون دوم فراوانی متغیر در مقالات، ستون سوم اثرات ترکیبی ثابت و ستون چهارم اثرات ترکیبی تصادفی را نشان می‌دهد. برای انتخاب مدل با آثار ثابت یا تصادفی از آزمون همگونی استفاده می‌شود. آزمون همگنی^۲ برای بررسی این موضوع به کار می‌رود که آیا نتایج مطالعات مختلف با یکدیگر سازگار و مشابه هستند یا بین آن‌ها تفاوت معناداری وجود دارد. اگر مطالعات از نظر اندازه اثر تفاوت زیادی نداشته باشند، داده‌ها همگن هستند و می‌توان از مدل اثرات ثابت^۳ استفاده کرد. اما اگر بین مطالعات ناهمگنی وجود داشته باشد (یعنی اندازه اثرها متفاوت باشند)، باید از مدل اثرات تصادفی^۴ استفاده شود. فرض صفر اثرات ثابت و فرض مقابل، اثرات تصادفی را نشان می‌دهد. اگر فرض صفر پذیرفته شود (مدل با اثرات ثابت)، یعنی رابطه بین دو متغیر در بین مقالات مورد نظر، به لحاظ ویژگی و مشخصه مطالعه باهم تفاوت معناداری ندارند. اگر فرض مقابل پذیرفته شود، یعنی این تفاوت معنادار است و به شدت مطالعات متفاوت هستند. ستون پنجم نتیجه آزمون همگنی را نشان می‌دهد که علامت ستاره موید رد فرض صفر یا مدل با اثرات ثابت

http://sebaajournal.qom-iau.ac.ir/

1. Cohen

2. Homogeneity Test

3. Fixed Effects Model

4. Random Effects Model

است. ستون ششم و پنجم به ترتیب، فاصله اطمینان اثرات ثابت و تصادفی را نشان می‌دهند و ستون آخر مربوط به درجه آزادی آزمون است.

جدول ۵- نتیجه اندازه اثر ترکیبی عوامل مؤثر بر کیفیت حسابرسی

متغیر	فراوانی	اثر ترکیبی ثابت	اثر ترکیبی تصادفی	آزمون همگنی	فاصله اطمینان اثرات ثابت	فاصله اطمینان اثرات تصادفی	درجه آزادی
شهرت	۳	۰/۱۸۸	۰/۱۹۶	* ۶/۲۶	۰/۲۴۳-۰/۱۳۲	۰/۴۶۸-۰/۱۰۹	۲
تخصص	۴	۰/۶۱۴	۰/۶۱۴	* ۲/۷۳	۰/۶۵۱-۰/۵۷۳	۰/۸۴۲-۰/۲۰۱	۳
تجربه	۵	۰/۱۰۵	۰/۱۲۱	* ۴/۰۴	۰/۱۷۷-۰/۱۳۳	۰/۱۷۹-۰/۱۲۱	۴
استقلال	۵	۰/۲۷۸	۰/۴۱	* ۲/۹۸	۰/۳۱۸-۰/۲۳۷	۰/۶۱۷-۰/۱۴۸	۴
اخلاق	۵	۰/۲۴۵	۰/۲۴۷	* ۶/۴۸	۰/۳۱۱-۰/۱۷۷	۰/۳۳۲-۰/۱۵۵	۴
استرس	۶	۰/۰۵۷	۰/۲۳۹	۱/۹۸	۰/۰۷۶-۰/۰۳۸	۰/۱۴۵-۰/۱۲۲	۵
تصدی	۷	۰/۱۹	۰/۱۶۶	۱/۷۳	۰/۳۸۸-۰/۰۲۵	۰/۱۶۶-۰/۱۰۳	۶
اندازه	۷	۰/۴۲۲	۰/۳۱۵	* ۲/۹۲	۰/۴۳۳-۰/۴۱۱	۰/۴۹۶-۰/۱۰۷	۶
حق الزحمه	۸	۰/۳۹۸	۰/۴۵۳	* ۱/۷۳	۰/۴۳۹-۰/۳۵۵	۰/۷۷۹-۰/۰۶۵	۷

تفسیر نتایج جدول (۵):

- اثر شهرت حسابرس با کیفیت حسابرسی: آزمون همگنی در سطح ۵ درصد معنادار است و اثرات تصادفی پذیرفته می‌شود. اندازه اثر ترکیبی تصادفی ۰/۶۹۱ است که طبق معیار کوهن، اثر ترکیبی کم تفسیر می‌شود.

- اثر تخصص حسابرس در صنعت بر کیفیت حسابرسی: آزمون همگنی در سطح ۵ درصد معنادار است و اثرات تصادفی پذیرفته می‌شود. اندازه اثر ترکیبی تصادفی ۰/۴۱۶ است که طبق معیار کوهن، اثر ترکیبی زیاد تفسیر می‌شود.

- اثر تجربه حسابرس بر کیفیت حسابرسی: آزمون همگنی در سطح ۵ درصد معنادار است و اثرات تصادفی پذیرفته می‌شود. اندازه اثر ترکیبی تصادفی ۰/۱۲۱ است که طبق معیار کوهن، اثر ترکیبی کم تفسیر می‌شود.

- اثر استقلال حسابرس بر کیفیت حسابرسی: آزمون همگنی در سطح ۵ درصد معنادار است و اثرات تصادفی پذیرفته می‌شود. اندازه اثر ترکیبی تصادفی ۰/۱۴ است که طبق معیار کوهن، اثر ترکیبی متوسط تفسیر می‌شود.

- اثر اخلاق حسابرس بر کیفیت حسابرسی: آزمون همگنی در سطح ۵ درصد معنادار نیست و اثرات تصادفی پذیرفته می‌شود. اندازه اثر ترکیبی تصادفی ۰/۷۴۲ است که طبق معیار کوهن، اثر

ترکیبی کم تفسیر می شود.

- اثر استرس حسابرس بر کیفیت حسابرسی: آزمون همگنی در سطح ۵ درصد معنادار است و اثرات ثابت پذیرفته می شود. اندازه اثر ترکیبی تصادفی ۰/۷۵۰ است که طبق معیار کوهن، اثر ترکیبی کم تفسیر می شود.

- اثر دوره تصدی حسابرس بر کیفیت حسابرسی: آزمون همگنی در سطح ۵ درصد معنادار نیست و اثرات ثابت پذیرفته می شود. اندازه اثر ترکیبی تصادفی ۰/۹۱ است که طبق معیار کوهن، اثر ترکیبی کم تفسیر می شود.

- اثر اندازه حسابرس بر کیفیت حسابرسی: آزمون همگنی در سطح ۵ درصد معنادار است و اثرات تصادفی پذیرفته می شود. اندازه اثر ترکیبی تصادفی ۰/۵۱۳ است که طبق معیار کوهن، اثر ترکیبی متوسط تفسیر می شود.

- اثر حق الزحمه حسابرس بر کیفیت حسابرسی: آزمون همگنی در سطح ۵ درصد معنادار است و اثرات تصادفی پذیرفته می شود. اندازه اثر ترکیبی تصادفی ۰/۳۵۴ است که طبق معیار کوهن، اثر ترکیبی متوسط تفسیر می شود.

۳-۵. نتایج مرور نظام مند تحقیق در بخش اثر کیفیت حسابرسی بر خطر حسابرسی

الف- نتایج فراوانی ها

از میان ۶ مقاله مورد بررسی، ۳ مقاله اثر اندازه حسابرس را بر خطر حسابرسی محاسبه و ۳ مقاله کیفیت گزارش حسابرس را بر خطر حسابرسی محاسبه نموده اند. منظور از کیفیت گزارش حسابرس، گزارش حسابرسی تعدیل شده است. همچنین هر ۶ مقاله، تجدید ارائه صورت های مالی را، خطر یا ریسک حسابرسی در نظر گرفته اند. جدول (۶) گزارش فراوانی و مشخصات مقالات این بخش را نشان می دهد. شایان توجه است که تمامی مقالات با همکاری بیش از یک نفر و با روش داده های ترکیبی یا تلفیقی انجام شده اند.

جدول ۶- توزیع فراوانی و درصدی مقالات بر حسب متغیر مستقل در تحقیق

متغیر	فراوانی	درصد
اندازه حسابرس	۳	۵۰
کیفیت گزارش	۳	۵۰

ب- نتایج محاسبات اندازه اثر متغیرها

جدول (۷) نتیجه اندازه اثر ترکیبی عوامل مؤثر بر خطر حسابرسی را نشان می دهد.

جدول ۷ - نتیجه اندازه اثر ترکیبی عوامل مؤثر بر خطر حسابرسی

متغیر	فراوانی	اثر ترکیبی ثابت	اثر ترکیبی تصادفی	آزمون همگنی	فاصله اطمینان اثرات ثابت	فاصله اطمینان اثرات تصادفی	درجه آزادی
اندازه حسابرس	۳	-۰/۲۳۱	-۰/۱۸۱	* -۲/۹	(-۰/۲۶۹) (-۰/۱۹۳)	(-۰/۲۹۷) (-۰/۰۵۹)	۲
کیفیت گزارش	۳	-۰/۱۸	-۰/۱۲۸	* -۹/۳	(-۰/۲۱۷) (-۰/۱۴۳)	(-۰/۳۴۶) (-۰/۱۰۳)	۲

تفسیر نتایج جدول (۷):

- اثر اندازه حسابرس بر خطر حسابرسی: آزمون همگنی در سطح ۵ درصد معنادار است و اثرات تصادفی پذیرفته می‌شود. اندازه اثر ترکیبی تصادفی ۰/۱۸۱ است که طبق معیار کوهن، اثر ترکیبی کم تفسیر می‌شود.

- اثر کیفیت حسابرسی بر خطر حسابرسی: آزمون همگنی در سطح ۵ درصد معنادار است و اثرات تصادفی پذیرفته می‌شود. اندازه اثر ترکیبی تصادفی ۰/۸۲۱ است که طبق معیار کوهن، اثر ترکیبی کم تفسیر می‌شود.

۶. نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف طراحی الگوی شکست حسابرسی انجام شد و در گام نخست، مفهوم شکست حسابرسی از طریق بررسی پیشینه پژوهش و مصاحبه‌های تخصصی با ۱۵ خبره حسابرسی داخلی تعریف گردید. یافته‌ها نشان دادند که خطر حسابرسی، نزدیک‌ترین معیار عملی به شکست حسابرسی است، به‌طوری که کاهش کیفیت حسابرسی منجر به افزایش احتمال وقوع خطر و در نهایت بروز شکست حسابرسی می‌شود. تحلیل ۳۵ مقاله داخلی و خارجی نشان داد که تخصص حسابرس بیشترین تأثیر را بر کیفیت حسابرسی دارد، در حالی که استقلال، اندازه مؤسسه و حق الزحمه حسابرس اثر متوسط و شهرت، تجربه، اخلاق، استرس و دوره تصدی اثر اندکی بر کیفیت حسابرسی دارند. همچنین، در تحلیل خطر حسابرسی، اندازه مؤسسه و کیفیت گزارش حسابرس اثر منفی و اندکی نشان دادند. در مقایسه با تحقیقات پیشین، اغلب مطالعات مشابه صورت کمی یا کیفی انجام شده‌اند و کمتر پژوهشی از رویکرد آمیخته بهره برده است، در حالی که تلفیق داده‌های کمی (فرا تحلیل) و کیفی (مصاحبه تخصصی) در این تحقیق امکان تحلیل جامع و موضوعی‌تر روند شکل‌گیری شکست حسابرسی را فراهم کرده است. براساس یافته‌ها، پیشنهادها کاربردی شامل تقویت تخصص و مهارت حسابرسان، بهبود استقلال و افزایش کیفیت گزارش‌های حسابرسی است که می‌تواند ریسک و خطر حسابرسی را کاهش دهد. تحقیقات آتی می‌توانند شاخص‌ها و معیارهای کمی برای سنجش شکست حسابرسی تدوین کرده و الگوی ارائه‌شده را در صنایع و کشورهای مختلف اعتبارسنجی نمایند، تا چارچوب علمی عملیاتی برای پیشگیری از شکست حسابرسی فراهم گردد.

پیوست ۱- جدول مطالعات بخش فراتحلیل

کد پژوهش	محققین	سال	اندازه اثر
M1-1 (شهرت)	نیکومرام و همکاران	۱۳۹۲	۰/۰۲۴
M1-2	نوگره ^۱ و همکاران	۲۰۲۲	۰/۱۵
M1-3	آرونموان و همکاران ^۲	۲۰۱۳	۰/۳۸۷
M2-1 (تخصص)	پورطاهر اقدم و همکاران	۱۴۰۲	۰/۳۵
M2-2	خانی و همکاران	۱۳۹۹	۰/۹
M2-3	رحمان	۲۰۲۴	۰/۵۲
M2-4	کارتینی ^۳ و همکاران	۲۰۲۱	۰/۴
M3-1 (اخلاق)	مدیرکیاسرای و همکاران	۱۴۰۲	۰/۴۲
M3-2	صالحی	۱۳۹۵	۰/۲۱۳
M3-3	رویایی و همکاران	۱۳۹۲	۰/۲۷
M3-4	میداواتی ^۴ و همکاران	۲۰۱۹	۰/۰۹۳
M3-5	کونتاری ^۵ و همکاران	۲۰۱۷	۰/۱۷
M3-1 (استرس)	مدیرکیاسرای و همکاران	۱۴۰۲	-۰/۱۴۹
M4-2	حقبین و همکاران	۱۴۰۱	-۰/۸
M4-3	صراف و همکاران	۱۳۹۹	-۰/۱۰۳
M4-4	عالیپور و همکاران	۱۳۹۷	-۰/۸
M5-1 (استقلال)	مدیرکیاسرای و همکاران	۱۴۰۲	۰/۸
M5-2	متقی و همکاران	۱۳۹۵	۰/۱۹
M5-3	مشتریدوست و دستگیر	۱۳۹۸	۰/۲۳۶
M5-4	هارونا ^۶ و همکاران	۲۰۲۲	۰/۴۴
M5-5	میداواتی و همکاران	۲۰۱۹	۰/۱۴۷
M6-1 (تجربه)	محمدی	۱۳۹۹	۰/۰۵
M6-2	مشتریدوست و دستگیر	۱۳۹۸	۰/۳۱۱
M6-3	اُزر ^۷ و همکاران	۲۰۲۱	۰/۹
M6-4	سون و همکاران	۲۰۱۹	۰/۱

1. Nugroho
2. Aronmwan
3. Kartini
4. Meidawati
5. Kuntari
6. Haruna
7. Ozer

کد پژوهش	محققین	سال	اندازه اثر
M6-5	کونتاری و همکاران	۲۰۱۷	۰/۱۸۳
M7-1 (اندازه)	مدیرکیاسرای و همکاران	۱۴۰۲	۰/۱
M7-2	علوی و همکاران	۱۴۰۰	۰/۰۵
M7-3	خانی و همکاران	۱۳۹۹	۰/۰۷
M7-4	مشتريدوست و دستگیر	۱۳۹۸	۰/۲۳۱
M7-5	علوی و همکاران	۱۳۹۴	۰/۰۵
M7-6	آسمیرات ^۱ و همکاران	۲۰۱۹	۰/۷
M7-7	چوی ^۲ و همکاران	۲۰۰۸	۰/۴۴۵
M8-1 (تصدی)	مدیرکیاسرای و همکاران	۱۴۰۲	-۰/۰۰۷
M8-2	خانی و همکاران	۱۳۹۹	-۰/۰۸
M8-4	نوگرهو و همکاران	۲۰۲۲	۰/۳۸۱
M9-1 (حق الزحمه)	پورطاهر اقدم و همکاران	۱۴۰۲	۰/۰۲۷
M9-2	دارابی و همکاران	۱۴۰۰	۰/۰۲۳
M9-3	خانی و همکاران	۱۳۹۹	۰/۳۲۷
M9-4	منصوریان و توسکی	۱۴۰۰	۰/۷۳
M9-5	کارتینی و همکاران	۲۰۲۱	۰/۱۲۱
M9-6	میداواتی و همکاران	۲۰۱۹	۰/۳۶۵
M9-7	کونتاری و همکاران	۲۰۱۷	۰/۲۶۱
M9-8	مگنوس و همکاران	۲۰۱۷	۰/۰۷

منابع

- پورطاهر اقدم، فرزانه؛ نیکومرام، هاشم؛ رهنما، فریدون (۱۴۰۲). تبیین رابطه میان کیفیت حسابرسی و کارایی عملیات شرکت. *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۱(۱۲)، ص ۱۰۵-۱۱۹.
- حجازی، رضوان؛ صداقت پرست، الدار؛ همتی، علیرضا (۱۳۹۹). تاثیر پیچیدگی های اطلاعات بر شکست حسابرسی در ثقلب شرکت های عضو سازمان بورس اوراق بهادار تهران. *بورس اوراق بهادار*، ۱(۱۳)، ص ۱۳-۱۵.
- حقیبن، پرویز؛ پورعلی، محمدرضا؛ صمدی، محمود (۱۴۰۱). بررسی تاثیر جنسیت بر رابطه بین استرس و کیفیت حسابرسی. *حسابداری دولتی*، ۱۶(۲)، ص ۱۰۱-۱۱۲.
- حمصیان، زهرا؛ حاجیها، زهره (۱۴۰۲). تبیین مدل اظهارنظر کیفیت حسابرسی. *پژوهش های تجربی حسابداری*، ۴(۳۱)، ص ۳۰-۶۰.
- خانی، ذبیح اله؛ رجب دری، حسین؛ صدری، ندا (۱۳۹۹). رابطه کیفیت حسابرسی حق الزحمه غیرعادی حسابرسان با اظهارنظر حسابرسان نسبت به تداوم فعالیت. *دانش حسابرسی*، ۲(۹۷)، ص ۱۴۲-۸۵۱.
- رویایی، رمضانعلی؛ طالب نیا، قدرت اله؛ حساس یگانه، یحیی جلیلی، صابر (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین فلسفه اخلاق فردی و ویژگی های جمعیت شناختی با رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی. *حسابداری مدیریت*، ۱۶(۶۱)، ص ۵۱-۶۲.
- سیرانی، محمد؛ خواجویی، شکراله؛ نوشادی، محمد (۱۳۸۷). تاثیر تجربه و پیچیدگی موضوعات حسابرسی بر قضاوت حسابرسان. *بررسی های حسابداری و حسابرسی*، ۶۱(۵۵)، ص ۵۰-۵۳.
- صالحی، تابنده (۱۳۹۵). رابطه اخلاق حرفه ای حسابرسان و کیفیت حسابرسی. *اخلاق در علوم و فناوری*، ۳(۷۱)، ص ۷۷-۸۶.
- صراف، مریم؛ صراف، فاطمه (۱۳۹۹). تاثیر استرس شغلی تاب آوری حسابرسان بر روی کیفیت حسابرسی. *حسابداری مدیریت*، ۹(۳۳)، ص ۲۶۱-۲۶۷.
- عالی پور، مرید؛ صالحی، اله کرم (۱۳۹۷). بررسی تاثیر استرس کار حسابرسان بر کیفیت حسابرسی. *دانش حسابرسی*، ۸۱(۲۷)، ص ۱۷۱-۲۹۱.
- علوی، سید محمد؛ قربانی، بهزاد؛ رستمی، وهاب (۱۳۹۴). بررسی تاثیر عوامل مؤثر بر کیفیت حسابرسی در موسسات عضو جامعه حسابداران رسمی ایران. *دانش حسابرسی*، ۱۵(۶۰)، ص ۴۷-۷۰.
- علوی، سید محمد؛ وکیلی فرد، حمیدرضا؛ طالب نیا، قدرت اله (۱۴۰۰). تاثیر اندازه موسسه حسابرسی بر کیفیت حسابرسی در موسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران. *حسابداری مدیریت*، ۱۰(۷۳)، ص ۱۱-۴۲.
- قربانی زاده، وجه الله؛ نانگیر، سید طه حسن (۱۳۹۳). *راهنمای کاربردی فراتحلیل*. تهران: نشر جامعه شناسان.
- متقی، علی اصغر؛ محمدی، احمد؛ حشمتی، مرتضی (۱۳۹۵). *استقلال هیأت مدیره و کیفیت حسابرسی*. در: اولین همایش ملی حسابرسی و نظارت مالی ایران.
- محمدی، محمد (۱۴۰۰). معامله با اشخاص وابسته، میزان تنوع و شکست حسابرسی ناشی از ثقلب شرکت. *رویکردهای نوین پژوهشی حسابداری و مدیریت*، ۹(۸۲)، ص ۱۶۰-۱۸۶.
- مدیرکیاسرایی، پروانه؛ فغانی، خسرو؛ فاضلی، نقی (۱۴۰۲). شناسایی و رتبه بندی عوامل مؤثر بر کیفیت حسابرسی داخلی. *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۳(۲۱)، ص ۹۵۲-۴۷۲.
- مشتی دوست، تورج؛ دستگیر، محسن (۱۳۹۸). بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت حسابرسی داخلی. *تحقیقات حسابداری و حسابرسی*، ۱(۱۴)، ص ۹۲۱-۶۴۱.

- منصوریان، صبا؛ فرهاد توسکی، امید (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین حق الزحمه شرکت حسابرسی، اعتبار شرکت حسابرسی و کیفیت حسابرسی. در: هفتمین کنفرانس بین‌المللی اقتصاد، مدیریت و حسابداری.
- نیکومرام، هاشم؛ طالب‌نیا، قدرت‌اله؛ خسروپور، سمانه (۱۳۹۲). بررسی تاثیر شهرت حسابرس بر رابطه کیفیت اقلام تعهدی و هزینه بدهی. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۲(۶)، ص ۷۷-۷۸.
- Alsmairat, Y.Y., Yusoff, W.S. & Ahmar Ali, M. (2019). The Effect of Audit Tenure and Audit Firm Size on the Audit Quality: Evidence from Jordanian Auditors. *International Journal of Business and Technopreneurship*, 1(9), p. 15-24.
- Aronmwan, E. & Ashafoke, T.O. (2013). Audit Firm Reputation and Audit Quality. *European Journal of Business and Management*, 5(7), p. 66-75.
- Choi, J.-H. & et al. (2008). Audit Office Size, Audit Quality and Audit Pricing, Forthcoming at Auditing. *A Journal of Practice and Theory*. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1011096>
- Eshleman, J. D. & Guo, P. (2014). Do Big 4 auditors provide higher audit quality after controlling for the endogenous choice of auditor? *Auditing. A Journal of Practice & Theory*, no. 33, p. 197-219.
- Haruna, S.Y., Bala, H. & Sani Belo, M. (2022). Audit Tenure, Audit Independence, Audit Committee Independence, Board Independence, and Audit Quality in the Listed Deposit Money Banks in Nigeria: The Moderating Effect of Institutional Ownership. *Jurnal Dinamika Akuntansi dan Bisnis*, 9(1), p. 19-36.
- Kartini, G.T. & et al. (2021). The Effect of Education, Experience, and Audit Fee on Audit Quality. *Journal of Accounting Auditing & Finance*, 30(1), p. 78-100.
- Kuntari, Yeni, C. & Anis, N. (2017). The Effect of Auditor Ethics, Auditor Experience. *Audit Fees and Auditor Motivation on Audit Quality*, 1(2), p. 203-218.
- Meidawati, N. & Assidiqi, A. (2019). The influences of audit fees, competence, independence, auditor ethics, and time budget pressure on audit quality. *Jurnal Akuntansi dan Auditing Indonesia*, 23(2), p. 118-128.
- Nugroho, K.D. & Adechandra, D. (2022). Audit Tenure, Audit Firm Reputation and Audit Quality Study on Indonesian Manufacture Companies. *JURNAL AKSI*, 7(1), p. 76-85.
- Ozer, Gokhan., & Kursat Merter, Abdulah (2021). Effect Of Audit Committee Experience On Audit Quality In Turkey. *Istanbul Scientific Research Congress*, 1(17), p. 374-379.
- Rahman, M.M. (2024). The Effect of Audit Committee Expertise on Audit 3 Quality: Empirical Evidence from Bangladesh. *Journal of Risk Analysis and Crisis Response*, 14(1), p. 91-117.
- Riley, R. D., Abrams, K. R., Sutton, A. J., Lambert, P. C. & Thompson, J. R. (2008). Bivariate random-effects meta-analysis and the estimation of between-study correlation. *BMC Medical Research Methodology*, 7(3), p 23-65.
- Sonu, C.H., Choi, A. & Lee, J. (2019). Audit partner's length of audit experience and audit quality: evidence from Korea. *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics*, 26(3), p. 261-280.